

Aalto University
School of Business

Tieran sidosyksikköasemaa koskevien muutosten arviointi

Yritysjuridiikan professori,
OTT Petri Kuoppamäki

29.10.2024

Toimeksianto

- Allekirjoittanutta on pyydetty arvioimaan Tieran nykyiseen päätöksentekojärjestelmään valmisteltuja muutoksia
- Tieralla on Suomen suurin sidosyksikkö ja sillä on noin 390 omistajaa. Omistusosuuden mediaani on vain 0,07 % ja suurimmankin omistajan Espoon omistusosuus on 8,0 %. Yksittäisellä omistajalla ei siten käytännössä ole mahdollisuuksia vaikuttaa yhtiön toimintaan äänestämällä yhtiökokouksessa, mistä syystä on valmisteltu yhtiön päätöksentekorakenteen ja sääntöjen muutosta yhtiökokouksen vahvistettavaksi.
- Tällaisissa tilanteissa oikeusvarmuutta voidaan parantaa sidosyksikkösääntelyn näkökulmasta lisäämällä yhtiön osakkaiden ja erityisesti pienomistajien vaikutusvaltaa yhtiöjärjestyksessä ja säännöissä (esim. EU-tuomioistuimen ratkaisu asiassa Sea, C-573/079).
- Jäljempänä olevassa arvioinnissa keskitytään yhtiöjärjestykseen ja muihin Tierassa suunniteltuihin määräysvallan käyttöä koskeviin mekanismeihin. Toimeksiannon ulkopuolelle on rajattu hallitusohjelmassa mainitut muutokset, joten arvio kohdistuu tilanteeseen ennen mahdollisia lainmuutoksia. Myöskään mahdollista yhteishankintoihin tai outhouse-malliin liittyvää ratkaisua ei käsitellä, vaan oikeudellinen arviointi on pyydetty nimenomaan nyt valmistelluista muutoksista.
- Arvioitsija on saanut seuraavan materiaalin käyttöönsä: 1. Asianajotoimisto HPP:n kalvosetti (24.11.2023), 2. Tiera – Sidosyksikköaseman kehittäminen (1.10.2024) 3. Tiera hallintosääntö, 4. Tiera yhtiöjärjestys, 5. Liite 1 Tieran yhtiöjärjestys suunniteltuine muutoksineen, 6. Tieran hallintosääntö suunniteltuine muutoksineen
- Allekirjoittaneelta on pyydetty tiivistä powerpoint-esitystä keskeisistä johtopäätöksistä.

Sidosyksikköaseman arviointi tosiallisten ja oikeudellisten seikkojen perusteella

- Hankintalain 15 §:n mukaan lakia ei sovelleta hankintaan, jonka hankintayksikkö tekee sidosyksiköltään. Sidosyksiköllä tarkoitetaan hankintayksiköstä muodollisesti erillistä ja päätöksenteon kannalta itsenäistä yksikköä. Lisäksi edellytyksenä on, että hankintayksikkö yksin tai yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa käyttää määräysvaltaa yksikköön samalla tavoin kuin omiin toimipaikkoihinsa ja että yksikkö harjoittaa enintään viiden prosentin ja enintään 500 000 euron osuuden liiketoiminnastaan muiden tahojen kuin niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on. Sidosyksikössä ei saa olla muiden kuin hankintayksiköiden pääomaa. Jos sidosyksiköllä on useita omistajia, katsotaan hankintayksiköiden käyttävän siihen yhdessä määräysvaltaa, kun sidosyksikön toimitelimit koostuvat kaikkien hankintayksiköiden edustajista ja hankintayksiköt voivat yhdessä käyttää ratkaisevaa päätösvaltaa sidosyksikön strategisiin tavoitteisiin ja tärkeisiin päätöksiin. Lisäksi edellytyksenä on, että sidosyksikkö toimii määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden etujen mukaisesti. Tapauksissa, joissa sidosyksikön omistus on hajallaan, osakkaiden riittävän määräysvallan arvioiminen edellyttää varsin yksityiskohtaista arviota.
- EU-tuomioistuimen (esim. C-383/21 ja C-384/21) ja kotimaisen oikeuskäytännön (esim. MAO:353/2024) perusteella määräysvallan kriteerin täyttymistä tai sen puuttumista arvioidaan kokonaisharkintana, jossa huomioon otetaan kaikki merkitykselliset tosiasialliset ja oikeudelliset olosuhteet. Oikeudellisiin seikkoihin kuuluvat lainsäädäntö ja oikeushenkilön säännöistä ilmenevät määräysvallan edellytykset ja mekanismit, päätösvalta sekä todelliset mahdollisuudet osallistua päätösvallan käyttämiseen.
- Huomiota on kiinnitettävä hankintayksikölle sidosyksikön yhtiöjärjestyksessä ja muissa säännöissä luotuihin mahdollisuuksiin käyttää yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa ratkaisevaa päätösvaltaa ja osallistua tämän päätösvallan käyttämiseen.
- Mikäli useiden hankintayksiköiden omistamaan sidosyksikköön perustetaan komitean tai neuvottelukunnan kaltainen päätöksentekoeelin, kuten tässä tapauksessa, määräysvallan vahvistamiseksi, täytyy niille antaa riittävän laajat määräys- ja päätöksentekovaltuudet.
- Seuraavaksi tarkastellaan Tieran osalta suunniteltuja muutoksia päätösvallan vankistamiseksi.

Tärkeimmät muutokset omistajien vaikutusvallan lisäämiseksi

1. Yhtiökokouksen päätöksentekoa koskevat täsmennykset

- Yhtiökokous voi päättää nimitystoimikunnan esityksestä poikkeavasti vain määräenemmistöpäätöksellä (2/3 edustetuista osakkeista ja annetuista äänistä).
- Yhtiökokous voi päättää vain saatuaan päätökselle puoltavan kannan kultakin ohjausryhmältä.
- Yhtiökokous voi nimetä nimitystoimikuntaan vain sellaisen jäsenen, jonka nimeämisestä se on saanut puoltavan kannan kultakin ohjausryhmältä.
- Hallituksen tulee palauttaa yhtiökokouksessa tehty päätös valmisteluun ja tuoda asia uuteen yhtiökokoukseen päätettäväksi yksinkertaisella ääntenemmistöllä, mikäli vähintään kymmenen (10) yhtiökokouksessa edustettua osakkeenomistajaa näin kokouksessa vaatii. Hallitus on velvollinen huomioimaan uudessa päätösesityksessään asian valmisteluun palauttaneiden osakkeenomistajien perustellut näkemykset.

2. Omistajakokous

- Tavanomaisesta osakeyhtiöstä poiketen Tiera järjestää osakkeenomistajien määräysvallan vahvistamiseksi myös erityisen ylimääräisen yhtiökokouksen, omistajakokouksen, jonka avulla osakkeenomistajat voivat osaltaan käyttää ratkaisevaa päätösvaltaa Tieran strategiaan tavoitteisiin ja tärkeisiin päätöksiin. Yleisten, kaikkia osakkeenomistajia koskevien asioiden lisäksi omistajakokouksessa voidaan käsitellä myös yksityiskohtaisempia, esimerkiksi vain rajattua osakkeenomistajajoukkoa koskevia asioita. Hallitus on velvollinen noudattamaan omistajakokouksen päätöksiä yhtiöoikeudellisten velvoitteidensa puitteissa.
- Omistajakokouksessa kullakin kokoukseen osallistuvalla osakkeenomistajalla on yksi (1) ääni riippumatta osakeomistuksen suuruudesta .

3. Ohjausryhmät

- Osakkeenomistajien yhteisen kehittämisen tahtotila muodostetaan ja hankintalainsäädännön edellyttämää hankintayksiköiden määräysvaltaa yhtiön strategiaan tavoitteisiin ja tärkeisiin päätöksiin toteutetaan yhtiökokouksen, omistajakokouksen, nimitystoimikunnan ja hallituksen ohella ohjausryhmien sekä tarvittaessa niiden alaisten asiantuntijaryhmien kautta ja avulla.
- Hallituksen tulee toiminnassaan noudattaa ohjausryhmien ohjeita ja päätöksiä edellyttäen, että ne eivät ole vastoin hallituksen yhtiöoikeudellisia velvoitteita. Ohjausryhmällä on oikeus vaatia hallitus käsittelemään hylkäämänsä ohjausryhmän ohje tai päätös uudestaan, ja tämän jälkeen tarvittaessa esittää yhtiökokoukselle tai omistajakokoukselle hallituksen tai yksittäisen hallitusjäsenen erottamista. ottaa osakeyhtiölain asettamissa rajoissa huomioon ohjausryhmien antamat suositukset.
- Hallituksen tulee ennen mittavan kehityshankkeen käynnistämistä kuulla asianomaisia ohjausryhmiä ja saada niiden puoltava kanta kehityshankkeelle.

Muutosten merkityksen arviointi

- Pienomistajien vaikutusvaltaa lisätään merkittävästi ottamalla käyttöön 2/3 määräenemmistöpäätökset sekä edellyttämällä yhtiöjärjestyksessä kultakin ohjausryhmältä puoltava kanta erikseen määritellyissä asioissa Muutos koskisi myös nimitystoimikunnan valintaa. Kun ohjausryhmien puoltavaa kantaa tarvittaisiin myös palvelutarjoaman taikka osaamisen merkittävään muuttamiseen (kehittämiseen), lisäksi tämä merkittävästi osakkeenomistajien (asiakkaiden) päätäntävaltaa. Kyse voisi olla muustakin periaatteellisesti periaatteellisesti laajakantoisesta tai taloudellisesti merkittävästä toiminnan muutoksesta. Muutoksilla lisätään merkittävästi yksittäisten osakkaiden vaikutusvaltaa EU-tuomioistuimen oikeuskäytäntöä hyödyntäen (C-573/07 "Sea", kohta 84).
- Erityisesti pienimpien osakkeenomistajien asemaa vahvistetaan, koska omistajakokouksessa kullakin osakkaalla olisi yksi ääni omistusosuudesta riippumatta. Muutoksen jälkeen kaikilla osakkeenomistajilla on sama äänioikeus osakeomistuksesta riippumatta (C-573/07 "Sea", kohta 82). Samaan suuntaan vie osittainen veto-oikeus, jonka mukaan jo kymmenen osakkeenomistajaa voi vaatia tietyn päätöksen uudelleenkäsitelyä. Uuden toimielimen, osakaskokouksen, perustaminen lisää siten osakkaiden mahdollisuuksia vaikuttaa yhtiön asioihin, ei vaan muodollisesti, vaan oikeuskäytännön edellyttämällä tavalla myös käytännössä.
- Tärkeänä voidaan pitää myös muutosta, jolla saadaan omistajien ääni kuuluviin jo valmisteluvaiheessa eli ennen kuin asiat lopullisesti "siunataan" yhtiökokouksessa. Osakkeenomistajien yhteisen kehittämisen tahtotila muodostetaan yhdessä. Hankintalainsäädännön edellyttämää hankintayksiköiden määräysvaltaa yhtiön strategiaan tavoitteisiin ja tärkeisiin päätöksiin suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä yhtiökokouksen, omistajakokouksen, nimitystoimikunnan ja hallituksen ohella ohjausryhmien sekä tarvittaessa niiden alaisten asiantuntijaryhmien kautta ja avulla.
- Yhtiöissä, joissa omistus on hajallaan, yleinen ilmiö on, että suuret osakkeenomistajat muodostavat koalitioita, joilla ne hallitsevat yhtiön päätöksentekoa. Tämä on tilanne monien pörssiyhtiöiden osalta ja sama ilmiö on noussut esille myös sidosyksiköissä. Sarastia-tapauksessa markkinaoikeus totesi, ettei yksittäisillä osakkailla ollut todellista mahdollisuutta vaikuttaa hallituksen kokoonpanoon tai muutenkaan ohjata sidosyksikön toimintaa. Osakkeenomistajien päätösvaltaa pidettiin "vähäistä pienempänä", jolloin sidosyksikön oikeudelliset edellytykset eivät täyttyneet.
- Tehdyillä muutoksilla vahvistetaan monipuolisesti omistajien käytännön mahdollisuuksia vaikuttaa yhtiön toimintaan varsin merkittävällä tavalla. Muutokset koskevat sekä asioiden valmistelua että päätöksentekoa yhtiökokouksissa. Omistajakokouksien osalta siirrytään yksi omistaja yksi ääni –periaatteeseen, mikä tältä osin poistaa osakeomistuksen suuruuden merkityksen. Nähdäkseni uudessa mallissa yksittäisillä omistajilla, niin pienillä kuin suurilla, on sekä yksinään että yhdessä muiden kanssa varsin hyvät mahdollisuudet vaikuttaa yhtiön toimintaan sekä de jure että de facto.

Johtopäätökset

- Valmistelluissa muutoksissa on hyödynnetty erityisesti Sea-tapausta, joka EU-tuomioistuimen oikeuskäytännössä onkin juuri se tapaus, jossa mielestäni EU-tuomioistuin antaa eniten osviittaa siitä, miten sidosyksikkökäsitteen edellyttämä osakkaiden yhteinen ja tehokas kontrolli käytännössä parhaiten voidaan rakentaa. Samalla on pyritty löytämään ratkaisut mm. Sarastia-tapauksessa esille nousseisiin konkreettisiin ongelmiin. Muutoksissa on otettu huomioon tähänastisesta oikeuskäytännöstä saatavat oikeusohjeet.
- Katson, että kyseessä on ammattitaidolla laadittu suunnitelma, jolla sidosyksikköaseman puuttumisesta johtuvia oikeudellisia ongelmia voidaan poistaa tai ainakin merkittävästi lieventää.
- Arvioin, että nyt esitettyjen muutosten jälkeen Tiera täyttäisi sidosyksikön määritelmän, siten kuin se ilmenee hankintalain 15 §:stä ja tähänastisesta oikeuskäytännöstä.
- Oikeuskäytännön perusteella ”kokonaisuus ratkaisee”. Viime kädessä kyse on aina tuomioistuimen itsenäisestä arvioinnista yksittäistapauksissa.
- Rajat sille, mitä yhtiöjärjestykseen ja -sääntöihin liittyvillä muutoksilla voidaan Tieran kaltaisen suuren ja hajautuneen omistajakunnan kanssa saada aikaiseksi, ovat näkyvissä. Pienimpien osakkeenomistajien vaikutusmahdollisuudet voivat jäädä tässäkin vaihtoehdossa rajallisiksi. Olennaista olisi kiinnittää jatkossa huomiota siihen, etteivät muutokset jää ”kuolleeksi kirjaimeksi”, vaan osakkaat saadaan aktivoitua, mikä itsessään luo mahdollista tuomioistuinprosessia varten hyödyllistä näyttöä sidosyksikön omistajien aktiivisesta yhteistyöstä ja omistajien äänen kuulumisesta. Malli ei takaa kokonaan, että ongelmilta vältytään, mutta se luo nähdäkseni varsin hyvät mahdollisuudet pärjätä mahdollisessa oikeusprosessissa. Voimakkaamman juridisen vaikutuksen aikaansaaminen edellyttäisi omistajakunnan merkittävää pienentämistä. Mielestäni on hyvin ymmärrettävää ja liiketaloudellisesti perusteltua, ettei omistajakunnassa haluta tehdä suurempia muutoksia ennen kuin tiedetään, miten hallitusohjelman sidosyksiköitä koskevat muutokset tullaan lainsäädännössä konkreettisesti toteuttamaan.
- Asiaa on syytä arvioida uudestaan siinä vaiheessa, kun sidosyksiköitä koskevat lainmuutokset ovat selvillä. Sidosyksikköjä koskevat lainsäädännölliset linjaukset ovat poliittisesti kiistanalaisia, mistä syystä tälläkin kertaa olennaisiakin muutoksia voi tulla vielä eduskuntakäsittelyn aikana.